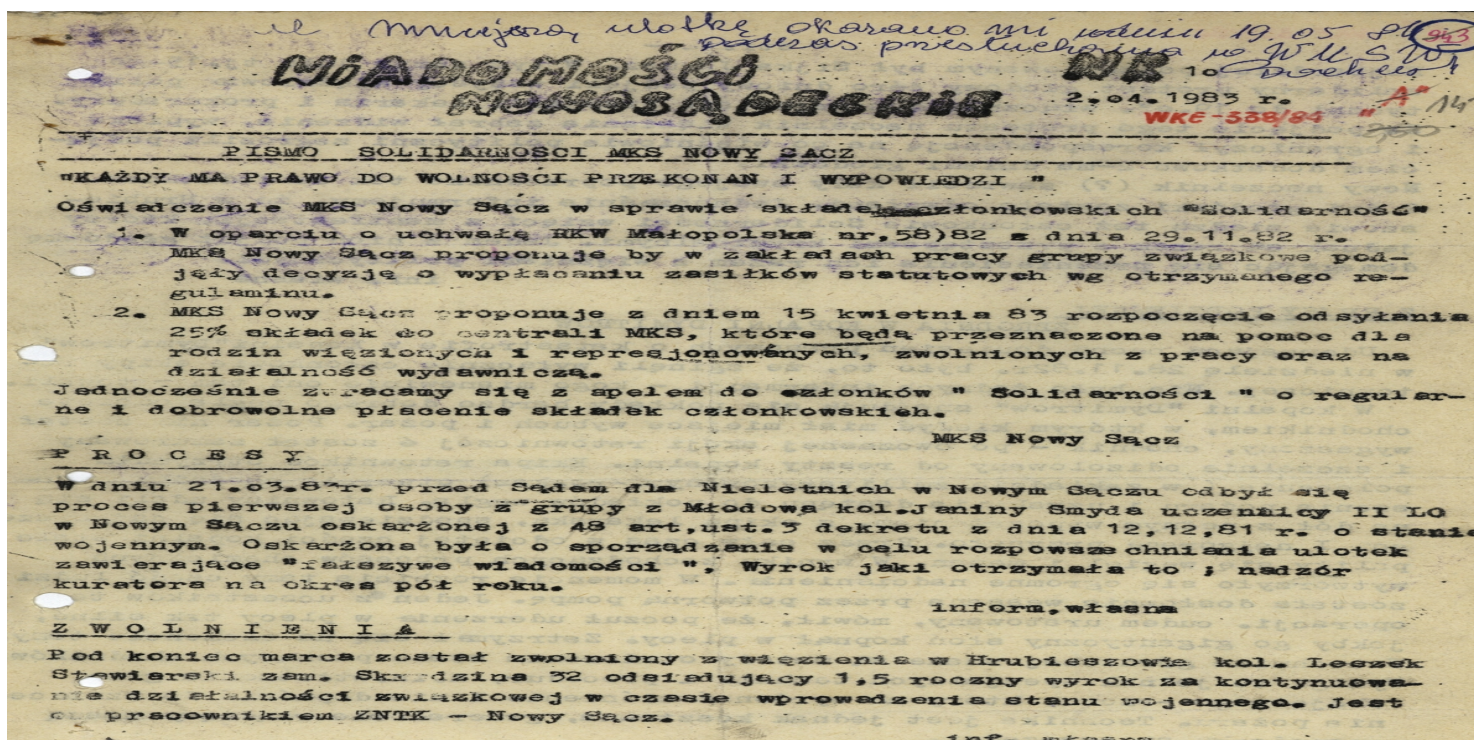

Przystanek historia

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/tematy/solidarnosc/102052,Na-celowniku-nieznanych-sprawcow-Zbigniew-Szkarlat-1943-1986.html>

„Wiadomości Nowosądeckie” z 2 IV 1983 r. (fot. z zasobu IPN)

ARTYKUŁ

Na celowniku „nieznanych sprawców”. Zbigniew Szkarłat (1943-1986)

OKRES HISTORYCZNY

(1980-1990) Epoka Solidarności

Autor: MONIKA KOMANIECKA-ŁYP 14.09.2023

W 1986 r. Zbigniew Szkarłat, działacz nowosądeckiej „Solidarności” został ciężko pobity, kiedy szedł na mszę za ojczyznę. Znalaziono go z pękniętą czaszką. Zmarł nie odzyskawszy przytomności. Śledztwo w tej sprawie było

utrudniane przez Służbę Bezpieczeństwa, która nie wahała się sięgać po „fabrykowanie pomówień, szantaż i podobne metody działania”.

Urodził się 25 maja 1943 r. w Nowym Sączu. W 1977 r. ukończył Liceum dla Pracujących przy II Liceum Ogólnokształcącym im. Marii Konopnickiej. Od 1974 r. pracował w Spółdzielni Inwalidów im. Juliana Marchlewskiego w Nowym Sączu jako ślusarz remontowy, a od 1981 r. – mistrz grupy remontowej.

Zbigniew Szkarłat w swoim mieszkaniu (fot. z zasobu IPN)

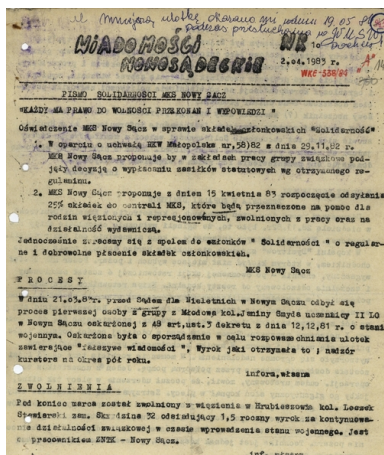
Działacz „Solidarności” i redaktor pisma

Po powstaniu „Solidarności” zaangażował się w działalność związkową. Był jednym z organizatorów Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność” w Spółdzielni Inwalidów, a w 1981 r. został jej przewodniczącym.

Był dobrym gospodarzem, „w okresie pełnienia funkcji przewodniczącego NSZZ Solidarność dał się poznać jako zrównoważony i odpowiedzialny członek związku, dbający o dobro spółdzielni, załogi i kraju” – jak stwierdzał w kwietniu 1984 r. Zarząd Spółdzielni Inwalidów poręczając za Szkarłata podczas jego pobytu w areszcie. W okresie legalnej działalności związkowej nawiązał kontakty z działaczami Komitetu Koordynacyjnego w Nowym Sączu: Andrzejem Szkaradkiem, Grzegorzem Sajdakiem i Henrykiem Pawłowskim, przybywając na spotkania do pierwszej siedziby sądeckiej „Solidarności” w Domu Robotniczym przy ul.

Zygmuntowskiej. Zaowocowały one późniejszą współpracą w podziemiu. W lipcu 1981 r. został wybrany delegatem na I Walne Zebranie Delegatów Regionu Małopolska, które odbyło się w Tarnowie.

Po wprowadzeniu stanu wojennego zaangażował się w organizowanie pomocy dla internowanych i ich rodzin. Po powstaniu Międzyzakładowego Komitetu „Solidarności” (MKS) w styczniu 1983 r., wiosną tego roku włączył się w działalność kolportażową i wydawniczą. We współpracy z Andrzejem Szkaradkiem, Alicją Szkaradek i Krzysztofem Dąbrowskim brał udział w reaktywowaniu „Nowosądeckich Wiadomości”, które stały się pismem MKS. Powstały one jeszcze w styczniu 1982 r., ich pomysłodawcą i założycielem był Tadeusz Piasecki. Pod koniec lutego 1982 r. redakcja i sieć kolportażowa została rozbita przez SB, a działacze aresztowani i skazani na więzienie.

„Wiadomości Nowosądeckie” z 2 IV 1983 r. (fot. z zasobu IPN)

W styczniu 1983 r. Szkarłat udostępnił swoje mieszkanie na drukarnię. Wydrukowano tam trzy numery pisma, materiały propagandowe oraz ulotki dotyczące pobicia i uprowadzenia 2 września 1983 r. przez funkcjonariuszy SB działacza „Solidarności” Jerzego Wyskiela. Od numeru 11. pismo wychodziło jako „Wiadomości Nowosądeckie” i drukowane było w Krakowie. W latach 1983-1984 Szkarłat był jego redaktorem naczelnym.

Aresztowanie przez SB

W listopadzie 1983 r. Wydział V Wojewódzkiego Urzędu Spraw Wewnętrznych w Nowym Sączu podjął działania wobec nowosądeckiej „Solidarności” w ramach sprawy operacyjnego rozpracowania krypt. „Ogniwo”. 6 marca 1984 r. SB zatrzymała na 48 godzin 38 osób, a 13 z nich oskarżono o prowadzenie

nielegalnej działalności i przedłużono areszt do trzech miesięcy. Wśród nich znaleźli się członkowie i kolporterzy „Wiadomości Nowosądeckich”: Zbigniew Szkarłat oraz Andrzej i Alicja Szkaradkowie, Krzysztof Dąbrowski, Konstanty Konar, Krzysztof Michalik i Henryk Szewczyk. Podczas rewizji ich mieszkań znaleziono wydawnictwa podziemnej „Solidarności”, w tym nakład numeru 19. „Wiadomości Nowosądeckich”, który był głównym materiałem obciążającym.

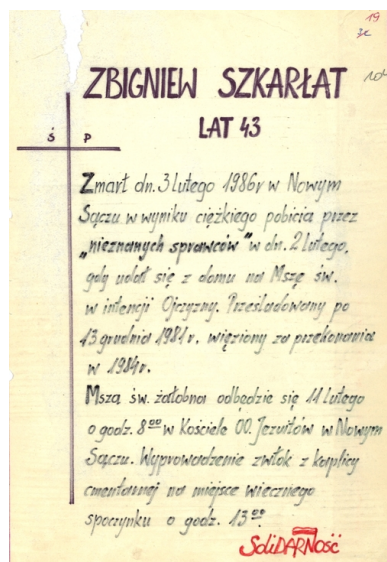
Zbigniew Szkarłat w swoim mieszkaniu (fot. z zasobu IPN)

Zbigniew Szkarłat został aresztowany 13 marca, a w trakcie przeszukania SB znalazła w jego mieszkaniu części rozmontowanego powielacza. Przetrzymano go w areszcie śledczym przy ul. Montelupich w Krakowie. Ostatecznie do rozprawy nie doszło, ponieważ prokuratura umorzyła postępowanie przygotowawcze na mocy amnestii z 21 lipca 1984 r. W trakcie pobytu w areszcie u Szkarłata odnowiła się choroba ucha i zapadł na zapalenie płuc. Dopiero dwa dni przed zwolnieniem, co nastąpiło 27 lipca 1984 r., umieszczono go w więzieniu szpitalnym.

Po wyjściu z więzienia odmówiono mu przyjęcia do pracy i w 1984 r. przeszedł na rentę. Utrzymywał stałe kontakty z działaczami podziemnej „Solidarności”. W lutym 1985 r. współorganizował Duszpasterstwo Ludzi Pracy w kościele jezuitów pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa, tzw. kolejowym, w Nowym Sączu. Zapoczątkowało ono odprawianie comiesięcznych mszy świętych za ojczyznę oraz regularne spotkania działaczy „Solidarności”.

Niewyjaśniona śmierć

2 lutego 1986 r. Szkarłat został ciężko pobity, kiedy szedł na mszę za ojczyznę. Wieczorem około 21.40 odnaleziono go z pękniętą czaszką na ulicy w pobliżu hotelu Orbis Beskid w Nowym Sączu. 5 lutego, po przeprowadzonej operacji, zmarł nie odzyskawszy przytomności.

**Klepsydra informująca o
pogrzebie Zbigniewa Szkarłata
(fot. z zasobu IPN)**

11 lutego 1986 r. odbył się pogrzeb, w którym wzięło udział około 3 tys. osób, w tym delegacje „Solidarności” z Małopolski i Podkarpacia. Mszę w kościele jezuitów na ul. Piotra Skargi odprawił i wygłosił kazanie o. Kazimierz Ptaszkowski. Szkarłat spoczął na cmentarzu komunalnym w Nowym Sączu.

10 lutego 1986 r. Wydział V Wojewódzkiego Urzędu Spraw Wewnętrznych w Nowym Sączu założył sprawę operacyjnego sprawdzenia krypt. „Drukarz”, mającą wyjaśnić okoliczności śmierci Szkarłata. W rzeczywistości miała ona na celu przeciwdziałanie dążeniom nowosądeckiej opozycji, głównie Andrzeja Szkaradka, który nagłaśniał fakt pobicia Szkarłata i zwracał uwagę społeczeństwa na prawdopodobną rolę SB w jego śmierci. Zresztą stanowisko to podzielał Regionalny Komitet „Solidarności” Małopolski. 12 lutego 1986 r. na łamach „Paragrafu”, pisma Małopolskiego Komitetu Walki o Praworządność ukazał się artykuł ze znanymi słowami:

„Zbyt wiele jest tu »zbiegów okoliczności«, byśmy mogli uwierzyć, że śmierć Zbigniewa Szkarłata była czymś innym, jak nowym aktem terroru wobec społeczeństwa”.

12 lutego 1986 r. informację o zabójstwie Szkarłata podało Radio Wolna Europa.

Postępowanie przygotowawcze w sprawie śmierci Szkarłata prowadziła Prokuratura Rejonowa w Nowym Sączu. Pomimo starań adwokatów Andrzeja Rozmarynowicza i Andrzeja Tarnawskiego, reprezentujących rodzinę Szkarłata, sprawy nie wyjaśniono i w sierpniu 1986 r. postępowanie umorzono.

Okoliczności śmierci Zbigniewa Szkarłata były także badane przez Sejmową Komisję Nadzwyczajną do Zbadania Działalności MSW w 1990 r. Zwróciła ona uwagę, że sprawę krypt. „Drukarz” prowadzili ci sami funkcjonariusze, który wcześniej rozpracowywali go w sprawie krypt. „Ogniwo” (mjr Andrzej Chmielowski i por. Kazimierz Mędoń). Nie przekazali oni prowadzącym śledztwo materiałów operacyjnych, dzięki czemu wykluczono możliwość sprawstwa funkcjonariuszy SB. Komisja uznała, że postępowanie nowosądeckiej SB w sprawie śmierci Szkarłata było:

„typowym przykładem skoncentrowania się organów MSW nie na zadaniu wykrycia sprawców zabójstwa, lecz na ustaleniu i wyeliminowaniu (poprzez fabrykowanie pomówień, szantaż i podobne metody działania) wpływów osób przekonanych, iż zabójcami są funkcjonariusze MSW”.

Śledztwo w tej sprawie prowadziła również Oddziałowa Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu IPN w Warszawie, w ramach 46 spraw zabójstw działaczy opozycji politycznej i duchowieństwa, stanowiących zbrodnie komunistyczne, ale sprawa nie została wyjaśniona.

W 2000 r. Szkarłat został odznaczony pośmiertnie medalem Zasłużony dla NSZZ „Solidarność” Regionu Małopolska.

Pogrzeb Zbigniewa Szkarłata (fot. z zasobu IPN)

Tekst pochodzi z serii *Małopolscy Bohaterowie „Solidarności”*

COFNIJ SIĘ